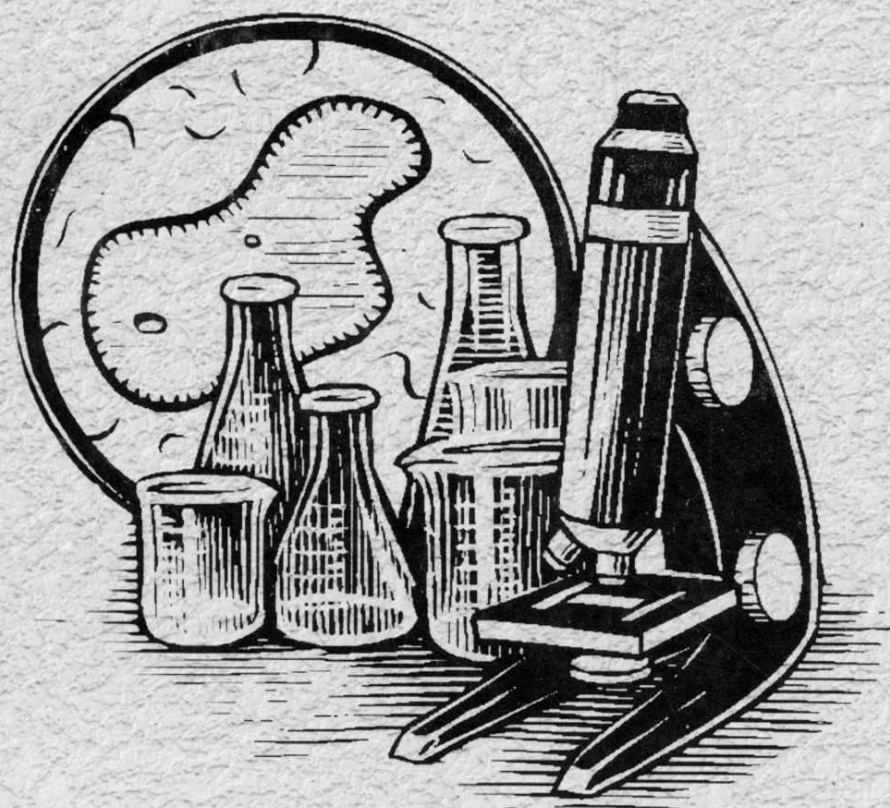

579
Р64

Міністерство охорони здоров'я України
Буковинська державна медична академія

РОЗВИТОК САНІТАРНОЇ МІКРОБІОЛОГІЇ В УКРАЇНІ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
наукової конференції,
присвяченої 100-річчю з дня
народження професора
КАЛИНИ Георгія Платоновича
м. Чернівці, 17 травня 2002 року

м. Чернівці
2002

ЖИТТЄВИЙ ТА НАУКОВИЙ ШЛЯХ ПРОФЕСОРА КАЛИНИ Г.П.

Пішак В.П., Сидорчук І.Й., Дейнека С.Є.

Буковинська державна медична академія, м. Чернівці

Калина Георгій Платонович – доктор медичних наук, професор, один з провідних спеціалістів в галузі санітарної мікробіології.

Георгій Платонович народився 3 травня 1902 року в місті Саратові Російської Федерації, дитинство провів у Самарі. Це був звичайний міський хлопчик дореволюційного періоду. Особливість його була - висока культура, духовність та глибока віра у Бога родини Калини. Ще зі студентських років Георгій Платонович Калина інтенсивно працював у різних галузях мікробіології та епідеміології. Розпочав навчання в 1919 році на медичному факультеті Самарського державного університету, продовжував - у Ташкентському державному університеті, а закінчив у 1925 році медичний факультет Іркутського державного університету.

Поворотним періодом у житті Георгія Платоновича був 1926 рік, коли в травні цього ж року Народний комісаріат охорони здоров'я СРСР призначив його аспірантом мікробіологічної лабораторії Центрального науково-дослідного інституту епідеміології та мікробіології (зараз Московський науково-дослідний інститут епідеміології та мікробіології ім. почесного академіка М.Ф. Гамалеї АМН Російської Федерації), а пізніше аспірантом при кафедрі мікробіології, вірусології, епідеміології та імунології Першого Ленінградського державного медичного інституту (у наступному - Ленінградський державний медичний інститут ім. академіка І.П. Павлова, зараз Санкт-Петербурзька медична академія ім. академіка І.П.

Павлова). Важливо те, що в цей період завідувачем кафедри мікробіології цього інституту був відомий учений зі світовим іменем академік АМН СРСР Данило Кирилович Заболотний, який у майбутньому організував і був Першим Президентом академії наук України. Під його керівництвом Георгій Платонович пройшов сувору школу навчання в аспірантурі. Д.К.Заболотний як патріот України, чітко розумів про необхідність підготовки висококваліфікованих кадрів для України. Тут упродовж 2 років Г.П. Калина засвоїв усі відомі на той час методики мікробіологічних, імунологічних досліджень і міг виконувати відомі тоді методи виділення та ідентифікації бактерій, грибів, найпростіших, вірусів. Тут він широко використовував серологічну ідентифікацію мікроорганізмів. Але Д.К. Заболотний, як він нерідко наголошував, вважав, що науковець повинен чітко володіти двома-трьома європейськими мовами та читати й розуміти ще 3-5 іноземних мов. Тому після закінчення аспірантури у червні 1928 року Георгій Платонович уже володів не тільки мікробіологічними методами дослідження, а також англійською, французькою та німецькою мовами.

За рекомендацією академіка Д.К. Заболотного Георгій Платонович був обраний за конкурсом у 1928 році завідувачем чумного відділу Узбекського науково-дослідного санітарно-бактеріологічного інституту, де яскраво проявився його талант чумолога. Уже весною й літом цього року молодий науковець організовує та очолює епідеміолого-бактеріологічну експедицію з обстеження та проведення протиепідемічних заходів у природних чумних вогнищах у Кизил-Кутський пустелі. Ретельне обстеження природного вогнища чуми дали можливість розробити стратегію й тактику проведення проти-епідемічних заходів у небезпечному на той період природному вогнищі чуми. Восени 1928 р. Г.П. Калина бере активну участь у ліквідації вогнища легеневої форми чуми, яка спалахнула в північній Киргизії. Упродовж зими 1928-1929

рр. Г.П.Калина наполегливо вивчає збудника континентальної чуми і розробляє особливості епідеміології чуми в Узбекистані та Киргизії. Розроблені та проведені медико-організаційні та профілактичні заходи з локалізації та ліквідації вогнищ чуми, призвели до ліквідації ряду природних чумних вогнищ в Узбекистані та в Киргизії. Наукові розробки Г.П. Калини довгий час були провідними в боротьбі з епідеміями чуми в природних вогнищах.

Потяг до наукової та навчальної роботи його не залишає. Він подає заяву на конкурс на посаду асистента кафедри мікробіології, вірусології та епідеміології у ряд вищих медичних навчальних закладів. У січні 1930 року Г.П. Калина обирається за конкурсом на посаду асистента кафедри мікробіології, вірусології та епідеміології Середньоазіатського державного медичного інституту ім. В.М. Молотова, а восени 1931 року - доцентом курсу епідеміології того ж інституту. З травня 1932 року по жовтень 1933 року Г.П. Калина працює завідувачем кафедри епідеміології Самарського (у майбутньому Куйбишевського) державного медичного інституту й одночасно посідає посаду завідувача епідеміологічного відділу Середньо-Волгського науково-дослідного інституту епідеміології та мікробіології. У жовтні 1933 року переїжджає на роботу в Архангельський державний медичний інститут, де обіймає посаду завідувача кафедри мікробіології, вірусології, імунології та епідеміології. Одночасно Георгій Платонович працює директором крайового Архангельського науково-дослідного санітарно-бактеріологічного інституту. Працюючи тут, Георгій Платонович завершує літературне оформлення докторської дисертації на тему: "Чума в Средней Азии" і в 1935 році захищає її на вченій Раді Першого Ленінградського медичного інституту. У 1936 році обирається за конкурсом на посаду завідувача кафедри мікробіології Вінницького державного медичного інституту (зараз Вінницький державний медичний університет імені М.І. Пирогова).

З 1947 по 1955 рік Георгій Платонович керував кафедрою мікробіології Чернівецького державного медичного інституту. Саме з приходом Г.П. Калини розпочалися наукові експериментальні дослідження на кафедрі мікробіології, вірусології та імунології медичного інституту, а також у відділі епідеміології Чернівецького НДІ епідеміології та мікробіології, яким завідував Г.П. Калина. Він став засновником перших наукових досліджень із мікробіології та санітарної мікробіології не тільки у Чернівецькому державному медичному інституті, а також і в Україні. З приходом професора Г.П. Калини на кафедру мікробіології Буковинська школа мікробіологів заявила про своє існування не тільки в Україні, а на всій території Радянського Союзу. Про це помітили в академії медичних наук колишнього Радянського Союзу, куди запросили у 1955 р. професора Г.П. Калину очолити відділ санітарної мікробіології Московського науково-дослідного інституту епідеміології та мікробіології ім. Почесного академіка М.Ф. Гамалєї. Останнє місце його роботи – завідувач лабораторії санітарної мікробіології Московського науково-дослідного інституту гігієни ім. Ф.Ф. Ерісмана, де Г.П.Калина проводив широкі дослідження з удосконалення методів виділення патогенних мікроорганізмів та індикаторних мікроорганізмів з об'єктів зовнішнього середовища, а також з екології цих груп мікроорганізмів.

Г.П.Калиною опубліковано понад 150 наукових робіт із мікробіології, у тому числі 4 монографії, написані окремі глави в ряді керівництв. Особливе значення мають керівництва “Методи санітарно-бактеріологічних досліджень зовнішнього середовища” і “Санітарна мікробіологія”, які вийшли за його редакцією і є настільними книгами для санітарних мікробіологів.

Георгій Платонович Калина - непересічна особистість, талановитий учений - мікробіолог та епідеміолог, яскравий представник мікробіологічної школи Росії та України. Він

пройшов довгий, багатий на численні труднощі, життєвий шлях. Його доля є майже типовою для вчених періоду, коли Він жив, активно працював, і як більшість, був репресований, але причина його арешту й утримання під охороною до цього часу не з'ясована і Він її ніколи не знав. Основним науковим напрямком Г. П. Калини була мінливість мікроорганізмів, що є основним напрямком у генетиці, яка в той час у Радянському Союзі була заборонена як наука, а вчені, що вивчали генетичні закони знаходились під "пильним оком" сталінського режиму, або ж просто знищувались. Тільки добропорядність, феноменальна працездатність, нездолене прагнення пошуків нового, високий професіоналізм та ерудиція допомогли йому не тільки вижити у той період, а, навіть, одержати право на захист Вітчизни. У липні 1941 року добровільно пішов у ряди Радянської Армії і боровся з ворогом від перших днів війни до 1947 року. Усю Велику Вітчизняну війну Г.П.Калина знаходився в рядах діючої армії як армійський епідеміолог, а з 1942 року – як начальник епідеміологічного відділу санітарно-епідеміологічних лабораторій Волховського та I Українського фронтів. Саме з армійської лави прийшов професор Г.П.Калина очолювати кафедру мікробіології на той час Чернівецького державного медичного інституту.

Колектив Буковинської державної медичної академії та медична громадськість краю пишаються тим, що в період з 1947 по 1955 рр. жив та працював у медичному інституті та у Чернівецькому науково-дослідному інституті епідеміології та мікробіології вчений зі світовим іменем Георгій Платонович Калина.

Доля вченого Г.П. Калини багата на різні події. На превеликий жаль, Він залишив Буковину в 1955 році і з того часу до останніх днів працював у науково-дослідних закладах м. Москви, де Він і помер, але пам'ять про нього бережуть ті, із ким Він працював, а також і ті, хто зараз працює на кафедрі мікробіології та вірусології і на суміжних кафедрах Буковинської державної медичної академії.